

EKLER:

- EK 1:** Bilgi Eki: İhmal ve İstismarın Tanılanması
- EK 2:** Form: Risk Tarama Formları
- EK 3:** Form: Risk Takip Kurulu Formu
- EK 4:** Kılavuz: Bursa İli Genelinde Sunulan Destek Mekanizmalarına Yönlendirme

EK 1:
ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARININ
TANILANMASI

İHMAL VE İSTİSMARIN TANILANMASI

İhmal ve istismar bir çocuğun maruz kalabileceği en ağır ve zarar verici koşulları ve durumları oluşturmaktadır. Genellikle daha yaygın olan ihmal durumları hem gelişimi olumsuz yönde etkilemekte hem de istismar koşullarının oluşumuna yol açmaktadır. Çocuğa karşı kötü muamelenin en ağır örneklerini oluşturan ihmal ve istismarın doğru şekilde tanılanması ve derhal gerekli müdahalelerin yerine getirilmesi hayati öneme sahiptir.

İhmal ve istismar türlerinin tanımları

İhmal:	Çocuğun sağlığı, fiziksel, duygusal ve psikolojik gelişimi için gerekli ihtiyaçların karşılanmaması durumudur. Bu kapsamın içine çocuğunun eğitim ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanmaması, çocuğun bakımından sorumlu kişilerce yeterli güvenlik koşullarının sağlanmaması, duygusal yakınlık ve sevginin yoksunluğu ile gelişimi için gerekli uyaranlardan yoksun olmak ihmal koşullarını tanımlamaktadır.
Fiziksel istismar:	Çocuğun fiziksel açıdan zarar görmesi ve bedensel bütünlüğünün bozulmasına neden olan ve bu amaca yönelik gerçekleştirilmiş eylemlerin tümüdür. Bu tür zarar vermeye yönelik hareketler dayak atmak, bir cisimle vurmak, tokat, tekme ya da yumruk atmak, fiziksel olarak sarsmak, boğmaya ve kaynar su gibi maddelerle yakmaya kalkışmak gibi fiziksel davranışlarla çocuğa acı vermeye çalışan yaralama girişimlerini kapsar. Ayrıca bilinçli olarak çocuğunu hasta etmek ve bu hastalıktan yararlanmaya çalışmak fiziksel istismar kapsamına girer.
Cinsel istismar:	Çocuğun cinsel doyum ve uyarım için kullanılmasıdır. Cinsel istismar ırza geçme (tecavüz), ırza tasaddi, sarkıntılık, çocuğun pornografide kullanılması gibi çocuğu cinsel içerikli söz ve davranışlara maruz bırakan her tür eylem bu kapsamda değerlendirilir. Ayrıca çocuğun özel bölgelerine dokunmak ya da başkasının bedenine dokunmaya zorlamak, onu öpmeye çalışmak ya da öpmeye zorlamak, soyunmasını istemek, zorla fuhuş yaptırmak, zorla pornografi seyrettirmek cinsel istismardır.
Duygusal İstismar:	Psikolojik istismar olarak da adlandırılabilen duygusal istismar, çocuğun diğer bireyler ve kurumlar tarafından olumsuz etkileneceği tutum ve davranışlara maruz bırakılarak veya gereksinimi olan sevgi, ilgi ve bakımdan mahrum kalmaları sonucu psikolojik hasara uğratılmasıdır. Genelde güç (hiyerarşik olarak) eşitsizliği yoluyla gerçekleştirilen psikolojik baskıyı da kapsamaktadır.

Ekteki tablolarda ihmal ve istismar çeşitlerine yönelik yaşlara göre gruplanmış bulgular ve belirtiler sunulmaktadır.

İHMAL

✓ İhmalin fiziksel belirtileri:

- ✓ Çocuğun mevsime ve/veya havaya uygun olmayan şekilde giydirilmesi ve buna bağlı olarak zatürre, donma, soğuk algınlığı veya güneş yanıkları gibi semptomların oluşması
- ✓ Çocuğun hijyenine önem verilmemesi, kirli saçlar ve/veya yüz, vücut kokusu
- ✓ İleri derecede pişikler
- ✓ Hijyen yetersizliğine dayalı vücut kaşıntıları, alerjiler
- ✓ Normal kabul edilenden fazla çocuğun yalnız, denetimsiz başıboş bırakılması
- ✓ Çocuğun bakım görevinin uygun olmayan birine verilmesi (örneğin, bakım görevini üstlenemeyecek yaşta bir başka çocuğa, çocuğu takip edebilecek fiziksel yeterliliklere sahip olamayacak kadar yaşlı birine..)
- ✓ Diş ve medikal sağlığına yeterli özenin gösterilmemesi
- ✓ Beslenme yetersizlikleri ve beslenme yetersizliklerine bağlı olarak çocuğun kilo ve boy gibi fiziksel gelişiminde geriliklerin mevcut olması
- ✓ Çocuğa yaşına uygun olmayan yiyecek ve içeceklerin verilmesi
- ✓ Soluk beniz, uyuşukluk
- ✓ Yorgunluk ve halsizlik
- ✓ Yaşadığı mekanın güvenli olmaması, uygun olmayan ısınma koşulları

✓ **İhmalin Duygusal/Davranışsal Belirtileri:**

Bebekler ve okul öncesi dönemdeki çocuklar için:

- ✓ Çekingen ve ilgisiz
- ✓ Olduğu yerde sallanma
- ✓ Korkmuş ve endişeli
- ✓ Bezginlik ve uyuşukluk
- ✓ Fiziksel ve motor gelişim gerilikleri
- ✓ Dil ve konuşma gerilikleri

Okul çağı çocukları için (anasınıf öğrencileri dahil):

- ✓ Çekingen ve ilgisiz
- ✓ Korkmuş ve endişeli
- ✓ Öğrenilmiş çaresizlik
- ✓ Yiyecekleri biriktirme eğilimi, yiyecek çalma
- ✓ Ebeveyn-çocuk rollerinde yer değişikliği
- ✓ Anne-babasının veya bakım sorumluluğunu üstlenmiş kişinin ilgisizliğinden yakınma
- ✓ Regresif davranışlar
- ✓ Derste uyuklama eğilimi
- ✓ Okula geç kalma ve/veya okuldan erken ayrılma
- ✓ Okuldan kaçma
- ✓ Yorgunluk ve tükenmişliğe bağlı konsantrasyon güçlükleri
- ✓ Kaygı
- ✓ Aşırı bağımlılık veya bağımsızlık
- ✓ Aşırı ilgi bekleme
- ✓ Anlamlandırılmayan ve duruma uygun olmayan hareketler, ani duygu durum değişiklikleri

Ergenler için

- ✓ Çekingen ve ilgisiz
- ✓ Agresif
- ✓ Özensiz, bakımsız dış görünüş
- ✓ Alkol ve madde kullanımı
- ✓ Yeme bozuklukları
- ✓ Derste uyuklama eğilimi
- ✓ Yorgunluk ve tükenmişliğe bağlı konsantrasyon güçlükleri
- ✓ Ebeveyn-çocuk rollerinde yer değişikliği
- ✓ İntihar eğilimi
- ✓ Okula geç kalma ve/veya okuldan erken ayrılma
- ✓ Okuldan kaçma

İhmalkar ebeveyn ve/veya bakım sorumluluğunu üstlenmiş kişilerde gözlemlenebilecek özellikler:

- ✓ Rasyonel olmayan şekilde hareket ederler, garip davranışlarda bulunurlar
- ✓ Madde ve alkol bağımlılığı gözlemlenebilir
- ✓ Depresif ve ilgisiz görünür
- ✓ Çocuğa karşı ilgisizdir
- ✓ Çocuğun medikal ve dental ihtiyaçlarını erteler
- ✓ Çocuğun genel ruhsal ve sağlık durumu ile ilgili bilgi vermekten kaçınır
- ✓ Çocuğun ağlamasına ve/veya dikkat çekmeye çalışmasına karşı ilgisizdir
- ✓ Çocuğa nadiren dokunur, çocukla konuşmaz, göz kontağı kurmaz
- ✓ Çocuğa yardıma ihtiyaç duyduğunda veya yaralandığında kızar
- ✓ Çocuğun problemleri ile ilgilenmez
- ✓ Çocuğun akademik başarısı ile ilgilenmez, örneğin okul çağı çocuklarında veli toplantılarına katılmaz, rehber öğretmen veya sınıf öğretmeni tarafından çağırıldığında gelmez
- ✓ Kriz zamanlarında kendisine destek olabilecek sosyal çevreye sahip değildir
- ✓ Çocuğun kendisi ile iletişim kurma çabalarına kayıtsız kalır
- ✓ Çocuk ufak hatalarını bile kendisine söylemekten çekinir
- ✓ Aileye maddi veya manevi destek olma rolü yaşına uygun olmayan bir şekilde çocuğa yüklenmiştir.

FİZİKSEL İSTİSMAR:

✓ Fiziksel istismarın fiziksel bulguları:

- ✓ Çocuğun yüz, dudak, dişeti, ağız, göz, gövde, baldır, kalça, kol, bacak ve dış genital organlar gibi tüm vücut bölgelerinde oluşabilecek beklenmedik ezik, vuruks, tırmık ve/veya sıyrıklar
- ✓ Kablo, kemer gibi çeşitli cisimlerin izlerini taşıyan yaralar
- ✓ Diş izleri
- ✓ El izleri
- ✓ Beklenmedik yanıklar (özellikle avuç içleri, ayakaltları ve/veya kaba etlerde bulunan küçük daire şeklindeki yanıklar)
- ✓ Sınırları kolaylıkla belirlenebilen cisimlerin bastırılması ile oluşturulmuş yanıklar
- ✓ Gövde, boğun, kol ve bacak bölgesinde ip izleri
- ✓ Kafatası, yüz kemikleri, omuzlar, kalça kemiğı, kol ve bacaklarda oluşan kırık ve çatlaklar
- ✓ Vücudun farklı yerlerinde farklı iyileşme evrelerinde olduğu gözlenen kırık-çıkıklar. 2 yaşın altındaki çocuklarda bu kırık çıkıklar çocuğun fazla sallanması, aniden fırlatılması, bir yere çarpılması sonucu oluşabilir
- ✓ Sağlı bölgede oluşan sıyrık, yoluk ve açıklıklar
- ✓ Morluklar ve kan oturması
- ✓ Retinal bölgede kanlanma
- ✓ Tekrarlanan zehirlenmeler

Bebeklere uygulanan fiziksel istismar **Sarsılmış Bebek Sendromunu** oluşturabilir. Sarsılmış Bebek Sendromu bebeğe bakım veren kişiler tarafından öfkeyle sarsılması sonucu ölüme kadar gidebilecek olumsuz sonuçlara neden olan davranışı ve sonuçlarını kapsar. Hayatta kalan bebeklerin büyük çoğunluğunda bu nedenden dolayı kalıcı nörolojik problemler görülmektedir. Daha çok bir yaş altı bebeklerde görülen bu sendrom, bebeğin beyin gelişimi ile ilişkili olarak hayatın ilk yılında son derece tehlikelidir. Sarsmalar sonucu beyinde kanama ve sinir sisteminde kopmalar meydana gelmektedir. Başlıca belirtiler bebeğin göz içinde kanamaları ile kırılmış kemikleridir.

Fiziksel istismar şüphesi uyandıran yanıklar, kaza geçirmemiş çocukta göğüs kafesi kırıklar, henüz yürümeyen çocukta bacak kemiği kırıkları, henüz yürümeyen çocukta oluşmuş morluklar karşısında çocukta bulunan bulguların anlatılan kaza öyküsü ile tutarlı olup olmadığı sağlık personeli tarafından değerlendirilmelidir.

Fiziksel istismar vakalarında aşağıda sayılan fiziksel belirtiler tekrarlanan döngülerle ortaya çıkar, yaranın gözlemlenen özellikleri ile yaranın oluşumuna dair yapılan açıklamalar tutarsızlık göstermektedir, genellikle kaza sonucu olduğu iddia edilebilir ancak yara özellikleri çocuğun gelişim evrelerinde kazayla ve/veya kendi kendine oluşturabileceği türden değildir. Örneğin, oyun çağı çocukları dizleri, dirsekleri ve çeneleri gibi çeşitli vücut bölgelerini oyunları sırasında da incitebilirler. Ancak yanaklar, kaba etler gibi yumuşak dokuların bulunduğu bölgeler oyun esnasında düşme ve çarpmalarla önemli yaralanma gösterebilecek bölgeler değildir.

Fiziksel istismarın duygusal/davranışsal belirtileri:

Küçük yaştaki çocuklar için:

- ✓ Otorite figürlerine karşı kaygı ve korku sergiler, kendisinden beklenenin ne olduğunu anlayamamak konusunda endişeli ve korkuludur.
- ✓ Özellikle bazı yetişkinlere ve/veya bireylere karşı temkinli davranır.
- ✓ Ebeveynleri ile pazarlık yapmaktan, onlara hangi durumda olursa olsun karşı koymaktan kaçınır.
- ✓ Kendisine dokunulduğunda tedirgin ve huzursuz olur
- ✓ Kendisine yönelen kişilerden ürker.
- ✓ Evin belirli yerlerine gitmekten özellikle kaçınır
- ✓ Aşırı derecede pasif, çekapank ve talepsiz davranır.
- ✓ Uygun olmayan yer ve zamanlarda kişi ayırt etmeden sevgi ve ilgi bekler
- ✓ Hiperaktif davranışlar sergiler
- ✓ Uyum bozuklukları gözlenebilir
- ✓ Hayvanlara ve/veya diğer arkadaşlarına karşı şiddet uygulama eğilimi gösterebilir
- ✓ Oyunlarında sıklıkla cezalandırma yöntemleri kullanır
- ✓ Kötü biri olduğuna inanabilir, cezalandırılmayı hak ettiğini düşünür.
- ✓ Oyuncaklarını azarlayarak döver
- ✓ Gece kabusları görür
- ✓ Karanlıktan korkar.
- ✓ Eve gitmekten korkar
- ✓ Mutsuz görünür, kolaylıkla ağlar

Ergenler için:

- ✓ İfadesiz ve donuk bakışlar sergiler
- ✓ Desteğe ve yardıma ihtiyacı olduğunda aile bireylerine yönelmez
- ✓ İçe kapanık davranışlar sergiler.
- ✓ Agresif ve/veya antisosyal davranışlar sergiler
- ✓ Kendinden küçük yaştakileri cezalandırma eğilimine sahiptir.
- ✓ Aile içerisinde gözlemlediği kötü sözcükleri, küfürleri akran grubu ve sosyal çevresine de yansıtır.
- ✓ Uyku düzensizlikleri yaşar
- ✓ Evden kaçmaya teşebbüs edebilir.
- ✓ Yara izlerini saklamak için mevsime uygun olmayan kalınlıkta giysiler giyebilir.
- ✓ İntihar eğilimi ve/veya girişimi vardır
- ✓ Kendisinde oluşan yaraları açıklamakta güçlük çeker
- ✓ Okula devamsızlık problemi yaşar
- ✓ Madde ve alkol kullanımı gözlemlenebilir
- ✓ Depresif davranışlar sergiler
- ✓ Dikkatini toplamakta güçlük çeker.
- ✓ Kendine zarar verecek davranışlarda bulunur.

***Fiziksel istismar uygulayan ebeveynlerde
ve/veyabakım görevini üstlenmiş kişilerde
gözlemlenebilecek özellikler:***

- ✓ Çocuğun yaralanmalarına açıklama getirmekte zorlanır veya tutarsız açıklamalar yapar
- ✓ Katı disiplin yöntemleri uygular
- ✓ Çocuktan negatif şekilde bahseder. Onu şeytan olarak tanımlar
- ✓ Çocuğun yaralanmalarından bahsedilince anksiyete sergiler
- ✓ Çocuğa karşı yaralanmalarından dolayı suçlayıcı davranır
- ✓ Çiftler arası aile içi şiddet gözlemlenebilir
- ✓ Depresyon, madde ve alkol bağımlılığı gibi psikolojik problemleri olabilir

CİNSEL İSTİSMAR:

✓ **Cinsel istismarın fiziksel bulguları:**

- ✓ Yürüme ve oturmada zorluk çekmek
- ✓ Gastrointestinal bozukluklar (mide ve bağırsak yollarını kapsayan)
- ✓ Yırtılmış, lekeli ve/veya kanlı iç çamaşırları
- ✓ Genital bölgede acı ve kaşıntı
- ✓ Genital, vajinal ve anal bölgelerde beklenmedik kanama, kızarıklıklar, şişkinlik, kesik ve tırmık izleri ve/veya morluklar
- ✓ İdrar ve dışkıda kan
- ✓ Genital ve rektal ağrılardan yakınma
- ✓ İdrar ve dışkı yaparken yanma ve acı hissi
- ✓ Cinsel yolla bulaşan hastalıklar
- ✓ Hamilelik

✓ **Cinsel istismarın duygusal/davranışsal belirtileri:**

Küçük Çocuklar için:

- ✓ Bezi değiştirilirken huzursuzluk ve tedirginlik
- ✓ Hiperaktiflik
- ✓ Yıkıcı davranışlar ve/veya aşırı derecede talepkarlık
- ✓ Aşırı derecede kaygı ve mutsuzluk
- ✓ Sık sık ağlama krizleri geçirme
- ✓ Aşırı itaatkar davranma
- ✓ Dikkat eksikliği ve uzun süre dikkatini toplayamama
- ✓ "Rüya aleminde" yaşıyormuş gibi görünme
- ✓ Regresif davranışlar sergileme (örneğin parmağını emmeye, altını ıslatmaya, bebek gibi konuşmaya yeniden başlama)
- ✓ Oyuncaklarla, diğer çocuklarla ve/veya hayvanlarla, yaşına uygun olmayan cinsel davranışlarda bulunma
- ✓ Vajina veya rektuma bir cisim veya parmak sokmaya teşebbüs etme
- ✓ Aşırı bağımlılık ve başkalarına yapışıp kalmak
- ✓ Uyku bozuklukları, kabuslar, karanlık ve yatağa gitme korkusu, çılgık atarak uyanma
- ✓ Çeşitli fobiler geliştirme
- ✓ İştah azalma ve kilo kaybı
- ✓ Akrabası, komşusu, bakıcısı gibi olası istismar kaynağı olabilecek kimselerle yalnız bırakıldığında duruma karşı aniden ortaya çıkan ve şiddetli protesto
- ✓ Evin belirli bir yerine, belirli bir üyesine karşı duyulan aşırı korku
- ✓ Geçerli bir mazeret ortaya koymadan akraba, komşu veya aile dostu gibi belirli birinin bulunabileceği bir eve gitmeyi reddetme
- ✓ Yabancılarla karşı uygunsuz derecede sıcakkanlılık

- ✓ Diğer kişilerin vücutları ile ilgili alışılmadık ve abartılı derecede ilgi gösterme
- ✓ Yaşına uygun olmayan cinsel bilgilere sahip olma, cinsellik içerek konuşmalara karşı eğilim
- ✓ Çizdiği resimlerde ve figürlerde cinsel aktiviteleri yansıtmaya eğilimi
- ✓ Aniden ortaya çıkan somatik belirtiler gösterme (örneğin, baş ağrısı, mide bulantısı)
- ✓ Duygu durumunda ani değişiklikler yaşama
- ✓ Okulda konsantrasyon eksikliği, akademik başarıda aniden ortaya çıkan düşüşler
- ✓ Arkadaş edinme güçlüğü ve/veya var olan arkadaşlarla ilişkilerini koparma, sosyal ilişkiden kaçınma
- ✓ Kendi bedenini algı konusunda zayıflık
- ✓ Kendine güven eksikliği
- ✓ Okulda düzenlenen sosyal aktivitelere katılmaktan kaçınma
- ✓ Beden eğitimi derslerinde ve/veya doktor muayenesinde giysilerini çıkarmaktan kaçınma
- ✓ Toplu kullanım alanlarında başkaları varken tuvaletleri kullanmaktan kaçınma
- ✓ Mevsime uygun olmayacak kadar kalın ve çok elbise giyme
- ✓ Cinsel istismara uğramış kız çocukları için zaman zaman baştan çıkarıcı davranışlar sergileme eğilimi
- ✓ İnsanlara karşı güven kaybı, kimseye güvenmeme

Ergenler için:

- ✓ Okuldaki sosyal aktivitelere katılımda ani düşüş
- ✓ Arkadaş ilişkilerinde kopma
- ✓ Cinsel aktivitelere karşı aşırı ilgi
- ✓ Dokunmaya karşı korkulu ve ani tepkiler verme
- ✓ Otoriteye ve kurallara karşı karşıtlık
- ✓ Okuldan kaçma
- ✓ Akademik başarıda düşme
- ✓ Yanında sürekli birinin bulunmasına ihtiyaç duyma, yalnız kalmaktan kaçınma
- ✓ İçine kapanma
- ✓ Somatik yakınmalar (fiziksel bir problem bulunamadığı halde aniden ortaya çıkan baş ağrısı, karın ağrısı, mide bulantısı gibi)
- ✓ Kimseye güvenmeme
- ✓ Hayattan zevk alamama
- ✓ Klinik düzeyde depresyon
- ✓ İntihar eğilimi ve/veya girişimi
- ✓ Kendine zarar veren davranışlar gösterme
- ✓ Alkol ve/veya madde kullanımı
- ✓ Kişisel hijyenine karşı gösterdiği özende ani düşüş
- ✓ Kendine güven eksikliği
- ✓ Kendi bedenini algısında problemler
- ✓ Ani iştah kaybı veya artışı
- ✓ Uyku problemleri
- ✓ Agresif davranışlar sergileme
- ✓ Sadece cinsel ilişki durumlarında anlam ifade edebilecek birtakım sözleri uygunsuz ortamlarda dillendirme
- ✓ Cinsel ilişkiye karşı aniden ortaya çıkan aşırı ilgi
- ✓ Baştan çıkarıcı davranışlar sergileme, para karşılığı başkalarıyla birlikte olma eğilimi
- ✓ Yaşça kendinden oldukça büyük kişilerde flört etme
- ✓ Hamilelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı aşırı ilgi

DUYGUSAL İSTİSMAR

1.Duygusal istismarın duygusal ve davranışsal belirtileri

- ✓ Depresif davranışlar
- ✓ Sosyal ilişkiden kaçınma
- ✓ Kendine güven azlığı
- ✓ Başarısızlığa uğramaya mahkum olduğuna inanma, denemekten kaçınma ve sürekli "Ben yapamam" deme
- ✓ Aile bireylerinden ve/veya arkadaşlardan kopma
- ✓ Kaygı yoğunluğu
- ✓ Korkaklık
- ✓ Utanç ve suçluluk duygusu
- ✓ Kendini suçlama
- ✓ Başkalarını suçlama ve başkalarına karşı güvensizlik
- ✓ Sık duygu durum değişimleri
- ✓ Karamsarlık
- ✓ Madde ve alkol kullanımı
- ✓ Başkalarına karşı aşırı bağımlılık
- ✓ Yalan söyleme eğilimi
- ✓ Göz kontağından kaçınma
- ✓ İntihar eğilimi
- ✓ Agresif davranışlar
- ✓ Uyku düzeninde bozukluklar
- ✓ Hiperaktif ve/veya yıkıcı davranışlar sergileme
- ✓ Uç davranışlar sergileme
- ✓ Aile bireylerine küçük hatalarını bile söylemekten kaçınma
- ✓ Evden kaçma eğilimi
- ✓ Yaşından çok olgun veya çok çocuksu davranma eğilimi
- ✓ Sosyal ilişkilerinde küfür, bağırma azarlama gibi öğeleri sık sık kullanma
- ✓ Somatik ağrılardan yakınma
- ✓ Ailesine karşı sevgi ve bağlılığının olmadığını dillendirme

Duygusal istismar uygulayan ebeveyn ve/veya çocuğun bakım sorumluluğunu üstlenmiş kişilerin özellikleri:

- ✓ Çocuğu açıkça reddeder.
- ✓ Çocuğa övgülerde bulunmaktan ve onu cesaretlendirmekten kaçınır.
- ✓ Çocuğun aptal, salak ve/veya kötü olduğunu yineleyerek ima eder ve/veya söyler.
- ✓ Kurduđu sözlü ve sözlü olmayan iletişim arasında tutarsızlıklar mevcuttur.
- ✓ Çocuğun hatalarını yaşına uygun olmayacak nitelikte cezalandırır.
- ✓ Diğer bir çocuk veya kardeş ile sürekli kıyaslanır ve farklı ilgi ve sevgiye maruz bırakılır.
- ✓ Kardeşler arasında kayırma yapılır.
- ✓ Çocuğu karı-koca kavgalarında silah olarak kullanırlar.
- ✓ Çocuğun tuvalet eğitimi veya ev işlerine katkısı gibi konularda gelişimsel dönemini gözetmeksizin aşırı talepkar davranırlar
- ✓ Sıklıkla tutamayacakları sözler verirler.
- ✓ Ödül ve cezalar konusunda hem kendi içlerinde hem de aralarında tutarsızlıklar sergilerler.
- ✓ Çocuğun yardım isteklerini sürekli geri çevirirler.

EK 2:
RİSK TARAMA FORMLARI

EK 3:
RİSK TAKİP KURULU FORMU

RİSK TAKİP KURULU FORMU:

ÖĞRENCİ ADI:_____ **SINIFI:**____ **TOPLANTI TARİHİ:**_____

**KURULDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ/SINIF REHBER
ÖĞRETMENİ:**_____

KURULDAKİ MÜDÜR YARDIMCISI:_____

KURULDAKİ PSİKOLOJİK DANIŞMAN:_____

ÖĞRENCİ AÇISINDAN RİSKLİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN KONULAR:

ÖNERİLEN PLAN:

1.

2.

3.

PLAN TAKİP SÜRECİ: Sorumlu kişi: _____
GELİŞMELER/DEĞERLENDİRMELER:

Tekrar toplanma zamanı:_____

PLAN TAKİP TOPLANTISI: TARİH: _____

SONUÇ:

- ☐ **SORUN ÇÖZÜLDÜ**
- ☐ **SORUN ÇÖZÜLMEDİ, İZLENMESİ KARARLAŞTIRILDI**
- ☐ **SORUN ÇÖZÜLMEDİ, MOBİL EKİBE YÖNLENDİRİLMESİ KARARLAŞTIRILDI**

ÖN DEĞERLENDİRME EKİBİN ARANMA TARİHİ: _____

KİMİN(LER)LE GÖRÜŞÜLDÜ:_____

EK 4:
BURSA İLİ GENELİNDE SUNULAN DESTEK
MEKANİZMALARINA YÖNLENDİRME
KILAVUZU

DESTEK MEKANİZMALARINA YÖNLENDİRME

SOSYAL HİZMETLER ÇOCUK ESİRGEME KURUMU

İhmal ve İstismar (zihinsel, bedensel-cinsel, ruhsal), çocuğun korunma altına alınması.

Koşullar	Çocuğun yaşadığı ortamda kalması can güvenliği, kişisel ve ahlaki gelişimi açısından kısa sürede önlenemez riskler taşıyorsa.
Başvuru	155 Polis imdat. Sosyal Hizmetler ve Rehabilitasyon Merkezi'ne Müracaat (Yazılı-Sözlü). (İlgili Ön Değerlendirme Ekibini Harekete Geçirme)
İrtibat telefonu	155- 0224 215 72 22-23

Erken Uyarı Sisteminde yapılan tüm çalışmalara rağmen eğitime gönderilmeyen, sokakta çalıştırılan ve evden kaçan çocuk.

Koşullar	İlgili kurumun (sağlık, milli eğitim-okul) yaptığı çalışmaların sonuç vermemesi ve sorunun çocuğa bakma yükümlülüğünü yerine getiren kişi veya kişilerden kaynaklanması
Başvuru	Sosyal Hizmetler ve Rehabilitasyon Merkezi'ne Müracaat (Yazılı-Sözlü). (İlgili Ön Değerlendirme Ekibini Harekete Geçirme)
İrtibat telefonu	0224 215 72 22-23

Ailede yaşayan ağır derecede özürlü her hangi bir birey için "Özürlü Evde Bakım Yardımı" yapılması. (Aylık 1 Asgari Ücret Kadar Her Ay.)

Koşullar	Ağır özürlü olduğunun Özürlü Sağlık Kurulu Raporu ile belirlenmesi, engellinin yaşamını sürdürebilmesi için başkasının bakımına muhtaç olması ve ailede kişi başına düşen gelirin asgari ücretin 3/2'inden az olması.
Başvuru	Özürlü Sağlık Kurulu Raporu örneği ile Engellinin yakınının ön görüşme için İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne müracaat edilmesi ve uygunluk teyidi alındıktan sonra istenilen evrakları tamamlayarak müracaat edilmesi, müracaat sonrası Komisyon tarafından evde yapılacak değerlendirme sonucunda uygun görülmesi.
İrtibat telefonu	Heykel'deki Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu'nun tam arkasında bulunan Devlet Hastanesi Polikliniğinin üst katlarında bulunan İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün 1. Katına müracaat edilecek. 0224 223 19 26-36

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI

Fakir ve ihtiyaç sahibi olmak

Koşullar	3294 sayılı yasaya istinaden hiçbir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmadan çalışıyor ya da emekli olmayan fakir ve ihtiyaç sahibi vatandaş olmak.
Başvuru	İkametgahına bağlı olarak Kaymakamlık Hizmet Binaları içinde bulunan İlçe Vakıfları'na müracaat etmeleri gerekmektedir.
İrtibat telefonu	İl: 0 224 250 4149 – 0 224 271 0777 Osmangazi: 0 224 220 8610 Yıldırım: 0 224 360 4225 Nilüfer: 0 224 249 3200 Mudanya: 0 224 544 5888 Kestel: 0 224 372 1487 Gürsu: 0 224 371 0911 Gemlik: 0 224 513 1051

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Aile bireylerinin mesleki veya sanatsal kurslara yönlendirilmesi ihtiyacı

Hizmet İçeriği	Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (BUSMEK), yaygın eğitim başlığı altında faaliyetler gerçekleştiren, örgün eğitimi tamamlayıcı bir yetişkin eğitimi organizasyonudur. BUSMEK, Bursalı
-----------------------	---

	hemşerilerimize sanatsal alanda beceri kazandırmak, mesleki ve sosyal gelişimlerini sağlamak, çağın gerektirdiği bilgilerle donatmak, bunun yanında unutulmaya yüz tutan geleneksel sanatlarımızı yaşatmak, bireylerin sosyal hayata adaptasyonunu kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. BUSMEK'te eğitimi verilen branşlar arasında Mesleki ve Teknik Eğitimler, El Sanatları, Müzik Eğitimi, Moda Tasarımı, Türk İslam Sanatları, Sağlık ve Spor, Özel Eğitimler, Görsel Sanatlar, Bilgisayar Eğitimleri ve Dil Eğitimleri bulunmaktadır.
Koşullar	Zorunlu ilköğretim yaşını tamamlamış her Bursalı BUSMEK kursiyeri olabilir. Buna göre BUSMEK'te kursiyer alt yaş sınırı 16'dır. Üst yaş sınırı yoktur.
Başvuru	Kayıtlar her yıl Eylül ayında yapılmakta, dersler Ekim ayında başlamaktadır. BUSMEK'in tüm sanat ve meslek eğitimleri halkımıza ücretsiz olarak sunulmaktadır. Başvurular Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezinde hizmet veren BUSMEK Yönetim Merkezine yapılmaktadır.
İrtibat telefonu	224. 254 30 30 / 224. 256 15 81 / 224. 256 15 89 / 224.256 13 65 Ulubatlı Hasan Bulvarı-Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi- F Blok Osmangazi/BURSA
Sosyal Yardım Hizmetleri: Ailede ekonomik koşulların yetersizliği	
Hizmet İçeriği	Sosyal Yardımlar; yiyecek, giyecek, yakacak, eğitim seti, karşılanmayan hastane masrafları, ilaç, tıbbi araç-gereç, yardımcı destek cihaz ve malzemeler ile müracaatçının ihtiyacına yönelik verilecek mal ve malzeme yardımlarını içermektedir.
Koşullar	Yardım alacak kişiler; <ol style="list-style-type: none"> 1. Bursa Büyükşehir Belediyesi sınırları (Yıldırım, Osmangazi, Nilüfer, Gürsu, Kestel, Mudanya, Gemlik) içerisinde ikamet etmelidir, 2. Ailenin aylık toplam geliri, net asgari ücretin altında ise yardım verilebilir. Ailenin aylık toplam geliri, net asgari ücretin üstünde ise yapılacak olan sosyal inceleme değerlendirilmesi esas alınır. Muhtaçlığın belirlenmesinde maddi ve sosyal yoksunluk kriterleri dikkate alınır. (Aile fert sayısı, öğrenci sayısı, engelli bireyin olup/olmaması, hasta ve yaşlı bireylerin olup/olmaması vb.) 3. Muhtaçlığın saptanmasında sosyal incelemenin yapılması ve Sosyal Yardım Değerlendirme Komisyonu tarafından değerlendirilmesi ve uygun bulunması esastır. Sosyal İncelemenin yapılamadığı veya gerekli görüldüğü hallerde fakirlik ilmuhaberi, yeşil kart vb. belgelerin ibraz edilmesi gerekmektedir. 4. Gerekli görüldüğü takdirde maaş bordrosu, tapu, kira kontratı, öğrenci belgesi vb. istenebilir. <p>Eğitim Seti yardımları her yıl İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından bildirilen öğrencilere verilmek üzere İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine teslim edilir ve okullar aracılığıyla öğrencilere dağıtılır.</p>
Başvuru	Gıda ve yakacak yardımlardan yararlanacak kişiler birlikte yaşadıkları kişilerin T.C. Kimlik No.ları ile Heykel Zabıta Binasında hizmet veren Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğüne bizzat gelerek başvuruda bulunurlar. Başvuru sahipleri için Sosyal İnceleme Formu düzenlenir. Karşılanmayan hastane masrafları, tıbbi araç-gereç, ilaç, yardımcı destek

	<p>cihaz ve malzemeler gibi yardım talepleri için dilekçe yazarak Acemler veya Heykel Genel Evrak birimlerimize müracaatta bulunabilirler. Müracaatlar sonrasında yapılan sosyal inceleme görüşmeleri ile kişilerin ihtiyaç sahibi olup olmadıkları belirlenir ve Belediyemiz bünyesinde yapılan Sosyal Yardımlar Değerlendirme Komisyon toplantısında verilen karar doğrultusunda satın alma gerçekleştirilerek kişilerin adreslerine teslimat yapılmaktadır.</p>
İrtibat telefonu	<p>224. 225 18 09 Orhan Mah. Uçak Sk. No:6/3 Osmangazi / BURSA</p>
Aile bireylerinin kültürel yaşantısının desteklenmesi ihtiyacı	
Hizmet İçeriği	<p>Kültürel Hizmetler: ■ Tayyare Kültür Merkezi ■ Sanat Galerileri ■ Çocuk Sanat Evi ■ Şehir Tiyatrosu ■ Şehir Kütüphanesi ■ Şehbenderler Konağı Kütüphanesi ■ Bursa Kent Müzesi ■ Hünkar Köşkü Müzesi ■ Karagöz Müzesi ■ Merinos Enerji Müzesi ■ Havuzlupark ■ Hayvanat Bahçesi ■ Soğanlı Botanik Parkı Festival ve Organizasyonlar: ■ Uluslararası Altın Karagöz Halk Dansları Yarışması ■ Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali ■ İpekyolu Film Festivali ■ Uluslararası Bursa Karagöz Gölge ve Kukla Oyunları Festivali ■ Bursa Edebiyat Günleri ■ Bursa Fotoğraf Günleri ■ Uluslararası Bursa Karikatür Bienali *Festival ve organizasyonlar Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı tarafından düzenlenmektedir. Kent Konseyi Çocuk Meclisi: Çocuk Meclisi Yerel Gündem21 Kent Konseyi tarafından organize edilmektedir. Kent Gönüllüleri Gençlik Kampı: Kent Gönüllüleri Gençlik Kampı Burfaş tarafından organize edilmektedir.</p>
Koşullar	Detaylı bilgi için ilgili birimlerle görüşülmelidir.
Başvuru	Detaylı bilgi için ilgili birimlerle görüşülmelidir.
İrtibat telefonu	<p>Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı 224.225 18 09 – 4307 Tayyare Kültür Merkezi Yerel Gündem21 Kent Konseyi Tel:0224 270 82 70-71 Merinos Atatürk Kongre Kültür Merkezi Osmangazi / Bursa Burfaş (Bursa Park Bahçe Sosyal ve Kültürel Hizmetler, Turizm, Su ve Su Ürünleri, Sağlık, İnşaat, Enerji, Sanayi ve Ticaret A.Ş.) Tel:0224. 251 18 00</p>
Çocuk Merkezi	
Koşullar	7-14 yaş arası olma, sokakta çalışma ve çalıştırılma riskinin olması ve velisinin müracaatı
Başvuru	Detaylı bilgi için ilgili birimlerle görüşülmelidir.
İrtibat telefonu	0224 245 32 77
Hizmet İçeriği	Eğitim, Danışmanlık, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler gibi hizmetler vermektedir.
OSMANGAZİ BELEDİYESİ	
Hizmet	Müracaat Sahibi vatandaşların her türlü istek-öneri-şikayetlerin

İçeriği	değerlendirilerek çözüme kavuşturmak üzere ilgili birimlere yönlendirilmesi
Koşullar	Koşulsuz
Başvuru	Şahsen, telefon veya mail yolu ile
İrtibat Telefonu	444 16 01 Osmangazi Belediyesi
Osmangazi Belediyesi İş-Kur Hizmet Noktası	
Hizmet İçeriği	İş başvurularının kabul edilerek değerlendirilmesi ve şartları uygun vatandaşların talep sahibi iş yerlerine yönlendirilmesi
Koşullar	T.C. Vatandaşı olmak
Başvuru	Şahsen Osmangazi İş-Kur Hizmet noktasına başvurarak form doldurmak
İrtibat Telefonu	444 16 01 Dahili:7148
Osmangazi Belediyesi Meslek Edindirme Kursları	
Hizmet İçeriği	OSMEK Meslek edindirme kursları kapsamında 48 farklı branşta hizmet vermektedir. (İlköğretim öğrencilerine yönelik tiyatro İngilizce, gitar, satranç vb). OSMEK'te eğitimi verilen branşlar arasında Mesleki ve Teknik Eğitimler, El Sanatları, Müzik Eğitimi, Moda Tasarımı, Türk İslam Sanatları ve Spor, Özel Eğitimler, Görsel Sanatlar, Bilgisayar Eğitimleri ve Dil Eğitimleri bulunmaktadır
İrtibat Telefonu	270 70 02-444 16 01 Dahili:7116-7127
OSMANGAZİ HALK EĞİTİM MERKEZİ	
Aile Eğitimleri	
Hizmet İçeriği	Anne-çocuk eğitimi/Baba destek eğitimi. Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu nca Hayat Boyu Öğrenme Kampanyası kapsamında açılan Yaygın Eğitim amaçlı kursların tümüne risk altındaki çocuklar öncelikli ve ücretsiz olarak katılabilmektedir.
Koşullar	Detaylar için Halk Eğitim Merkezi'ne başvurunuz
Başvuru	Detaylar için Halk Eğitim Merkezi'ne başvurunuz
İrtibat telefonu	0224 220 10 12 0224 222 32 74
Aile bireylerinin mesleki veya sanatsal kurslara yönlendirilmesi ihtiyacı	
Hizmet İçeriği	Giyim üretim teknolojisi, el sanatları teknolojisi, çocuk gelişimi ve eğitimi, saç bakımı ve güzellik hizmetleri, bilişim teknolojisi, muhasebe ve finansman, büro yönetimi sekreterliği, hasta ve yaşlı hizmetleri, müzik ve gösteri sanatları, yabancı dil, kişisel gelişim ve eğitimi.
Koşullar	Zorunlu ilköğretim yaşını tamamlamış herkes
Başvuru	Halk Eğitim Merkezine şahsen veya www.osmangazi.hem.gen.tr internet adresinden form doldurarak veya 0 224 220 10 12 telefon numarasından yapılabilir.
İrtibat telefonu	Kocanaip Mh. Kaplica Cd. Okul Sok. No : 14 Osmangazi/Bursa Tel: (224)220 10 12 - 222 32 74 - 220 06 84 Fax:(224)220 06 37
YILDIRIM BELEDİYESİ	
Kadın Konuk Evi: Sığınması gereken aile bireyi olması durumunda	
Hizmet İçeriği	Yıldırım Belediyesi Kadın Konuk Evi 4 katlı, 14 oda ve 29 yatak kapasitelidir. Kalma süresi 3 aydır.
Koşullar	Detaylar için Yıldırım Belediyesi'ne başvurunuz

Başvuru	Detaylar için Yıldırım Belediyesi'ne başvurunuz
İrtibat telefonu	0224- 363 5500 nolu Yıldırım Belediyesi telefonundan bilgi alabilirsiniz.
Sevgi Marketi: Maddi Destek İhtiyacı (Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü)	
Hizmet İçeriği	Mağdur ailelilerin "Temel Gıda, Giyim, Ev eşyası" ihtiyacını karşılamaktadır.
Koşullar	Yıldırım İlçesinde ikamet etmek. İhtiyaç sahibi olmak
Başvuru	Sosyal Yardım İşlerine başvurarak, form doldurulup teslim edilmesi gerekir. Belirtilen adrese tahkikat yapılarak sonucu başvuru sahibine bilgi verilir.
İrtibat telefonu	363 55 00 / 1418 - 1450
Ak Masalar – İş Masası: İstihdam İhtiyacı	
Hizmet İçeriği	İş başvurularının alınması. Gelen iş talepleri doğrultusunda başvuran vatandaşlar yönlendirilir.
Koşullar	Yıldırım İlçesinde ikamet etmek.
Başvuru	Ak masalar İş Masası'na başvurup form doldurmak.
İrtibat telefonu	363 55 00 / 1312 - 1320
Ücretsiz Okul Öncesi Eğitim	
Hizmet İçeriği	YILMEK kapsamında Yavuz Selim Mahalle Konağı'nda ücretsiz okul öncesi eğitim verilmektedir.
Koşullar	Detaylar için Yıldırım Belediyesi'ne başvurunuz
Başvuru	Detaylar için Yıldırım Belediyesi'ne başvurunuz
İrtibat telefonu	0224- 363 5500 nolu Yıldırım Belediyesi telefonundan bilgi alabilirsiniz.
Meslek Edindirme Kursu	
Hizmet İçeriği	YILMEK kapsamında farklı branşlarda meslek edindirme kursları
Koşullar	15 yaş üstü kişiler başvurabilir.
Başvuru	Detaylar için Yıldırım Belediyesi Barış Manço Kültür Merkezi'ne başvurunuz
İrtibat telefonu	0224- 366 01 71
YILDIRIM HALK EĞİTİM MERKEZİ	
Aile Eğitimleri	
Hizmet İçeriği	Anne-çocuk eğitimi Baba destek eğitimi
Koşullar	Detaylar için Halk Eğitim Merkezi'ne başvurunuz
Başvuru	Detaylar için Halk Eğitim Merkezi'ne başvurunuz
İrtibat telefonu	0224 366 3612 -19 0224 368 9445
İstihdam Kursları	
Hizmet İçeriği	■ Bilgisayarlı Muhasebe ■ Bilgisayarlı kalıp ■ Desinatörlük ■ Hazır giyim ■ Konfeksiyon makineleri ■ Kuaförlük ■ Stilistik ■ Hasta ve yaşlı bakımı ■ Çocuk Bakıcılığı
Koşullar	Detaylar için Halk Eğitim Merkezi'ne başvurunuz
Başvuru	Detaylar için Halk Eğitim Merkezi'ne başvurunuz
İrtibat	0224 366 3612 -19

telefonu	0224 368 9445
NİLÜFER BELEDİYESİ	
Nilüfer Belediyesi ve Halk Eğitim Merkezi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları	
Hizmet İçeriği	Bilişim teknolojisi, el sanatları teknolojisi, kişisel gelişim ve eğitimi, mesleki eğitimler, giyim ve tekstil teknolojisi, yabancı dil, bakım hizmetleri,
Koşullar	Detaylar için Halk Eğitim Merkezi'ne başvurunuz
Başvuru	Detaylar için Halk Eğitim Merkezi'ne başvurunuz
İrtibat telefonu	0 (224) 444 16 03 / 1414 (dahili) 0(224) 246 77 78
NİLÜFER BELEDİYESİ SAĞLIK İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ FAALİYETLERİ	
Uludağ Üniversitesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı ile İşbirliği	
Hizmet İçeriği	Halka ücretsiz olarak, poliklinik hizmeti, aile planlaması hizmeti, riskli grupların izlenmesi, ücretsiz ilaç dağıtımı.
Koşullar	Koşulsuz
İrtibat telefonu	Fethiye Halk Sağlığı Merkezi: Fethiye Mah.Huzur Cad.No:39/1 Tel: 241 53 13-14 Kültür Halk Sağlığı Merkezi : Kültür Mah. bolu Sk.29/A Tel: 453 09 35 Ahmet Yesevi Halk Sağlığı Merkezi: Ahmet Yesevi Mah.3.İsimsiz Sk.
Nilüfer ilçesinde yaşayan vatandaşlara yönelik, ücretsiz olarak hasta nakil ambulansları vasıtası ile hasta nakli	
İrtibat telefonu	Mesai saatleri içerisinde tel:0 224 246 40 60
Engelliler Hizmet Birimi	
Hizmet İçeriği	Engelliler Sosyal Yaşam Destek Merkezi'nde hem engelli hem de aileleri için günlük yaşamlarını rahat ve güzel geçirebilmeleri amacıyla çeşitli atölye çalışmaları ve imkanlar sağlamak, engelli vatandaşlara çeşitli konularda danışmanlık ve psikolojik destek hizmeti vermek, ücretsiz spor faaliyetlerinden faydalandırmak.
Koşullar	Detaylar için Engelliler Hizmet Birimi'ne başvurunuz
İrtibat telefonu	Tel:0 224 246 40 60
İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ	
18 yaş altı çocuğun sağlık hizmetlerinden yararlanamaması durumu	
Koşullar	Ailenin herhangi bir sosyal güvencesinin olmaması halinde
Başvuru	Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü'ne Genel sağlık Sigortası için başvuruda bulunma Bağlı bulunduğu kaymakamlıktan gelir testi talebi
İrtibat telefonu	Bursa Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü 0224 220 54 73 Yıldırım Kaymakamlığı 0224 360 16 46
Ruh sağlığının bozuk olduğu düşünülen ebeveyn	
Koşullar	Kendisine ve çevresine zarar verici davranışlar sergilemesi halinde
Başvuru	Birinci dereceden yakınlığa sahip kişinin valilik makamına kişinin tedavi edilmesi için dilekçe verilmesi Dilekçenin kabulünden sonra hasta yakınının Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı ve Sosyal Hastalıklar Şubesi'ne başvurması
	Bursa Valiliği 0224 273 50 00 Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı ve Sosyal Hastalıklar Şubesi 0224 245 83 28

Gebe ve 0-6 yaş arası çocukların takibi ve mağdur olanlarının desteklenmesi	
Koşullar	Koşulsuz
Başvuru	Bağlı bulunduğu aile hekimliğine düzenli takipleri yaptırmak yeterlidir.
İrtibat telefonu	
Ergen Danışma Merkezi – 1 Nolu AÇSAP	
Koşullar	Koşulsuz
Başvuru	Herhangi bir konuda danışmak isteyen gençlere yönelik
İrtibat telefonu	Zafer Mah. Dereboyu Cad. No. 6/1 Osmangazi 0 224 362 23 28
İL GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRLÜĞÜ	
Yunus Emre Gençlik Merkezi	
Koşullar	Koşulsuz. Yaş sınırı 18 yaşa kadardır.
Başvuru	Detaylı bilgi için ilgili birimlerle görüşülmelidir.
İrtibat telefonu	0 224 360 18 87 Fax : 360 17 67.
Hizmet İçeriği	Resim, müzik, folklor, yabancı dil, etüt çalışmaları gibi sosyo kültürel ve sportif faaliyetler içermektedir.
Osmangazi Gençlik Merkezi	
Koşullar	Koşulsuz. Yaş sınırı 18 yaşa kadardır.
Başvuru	Osmangazi Gençlik Merkezi Müdürlüğü
İrtibat telefonu	Veysel Karani Mah. Vakıf Sk.Hipodrom Futbol Sahaları Yanı - Osmangazi Tel: 0 224 216 14 04 Fax : 0 224 216 14 09
Hizmet İçeriği	Bilgisayar kursu, İngilizce kursu, gitar, satranç, Türkçe güzel konuşma, bağlama, tiyatro, AB Proje çalışmaları, basketbol, gençlik kampları, Bilecik-Çanakkale gezileri, İstanbul kültür gezileri, Gençlik Merkezleri arası değişim programı gibi faaliyetlerin tamamı ücretsizdir.
BURSA SPOR FEDERASYONLARI	
İl Temsilcileri Adres ve Telefonları	
Atıcılık	Martaş A.Ş.P.K. 400/Armutköy/BURSA Tel: 2488883 Fax:2488730
Atletizm	B.Ş.Belediye Spor Salonu Acemler/BURSA Tel: 2347738
Basketbol	Atatürk E.M.L. Osmangazi/Bursa
Binicilik	Otel Gönlü Ferah 1.Murat Cd.No:22 Çekirge/Bursa Tel:5490033
Bilardo	Gaziakdemir Mah. Serçe Sk.No:2/1 Bursa Tel:2352472
Bisiklet	Besaş A.Ş. Org.San.Bölgesi/Bursa
Boks	Şükriye Mah.Akın Sk. No:46 K:3 Yıldırım/BURSA
Buz Sporları	Gümüşçeken Cad. Efehan Otel No:34 Osmangazi Tel:2252260
Briç	Kırcaali Mah.KayalıSk.No:28 Tel:2711581
Cimnastik	Osmangazi Gençlik Merkezi Müdürlüğü Tel:2161404
Dağcılık	Gazcılar Cad. Ata Sk.Hacı Salih Oğlu İşhanı K:3/9 Tel:2501960
Eskrim	İhsaniye Mah.İrfaniye Sk.Gençler Sit.A/20 Nilüfer Tel:2465061
Futbol	A.S.K.Federasyonu Başkanlığı Altıparmak/BURSA Tel:2234989
Hava Sporları	Nilüfer Organize Sanayi Bölgesi Sedir Cad.No:29 Tel:4111088
Halk Oyunları	Yıldırım Gençlik Merkezi Müdürlüğü Tel:2246177
Güreş	Ankara Yolu 11.Km.GürsuKavşağı Olay Medya Center Tel:3317000
Hentbol	Baruthane Mah.Sinan Sk.No:20 Tel:2431130
Her.İçin Spor	Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Tel:2209696

İşitme Engelli.	Nilüfer İşitme Eng.M.L.Fethiya Mah.Nilüfer Hatun Cad. Tel:2417363
Halter	Kükürtlü Mah.Belde Sk.Yıldızlar Apt.B Blk.D:11 K:4 Tel:2414900
Genel Spor Dal.	Kapalı Çarşı No:3/9
Görme Engelli.	Çiftehavuzlar Mah. Irmak Sk.No:12 Tel:4525244
Judo	Ali Osman Sönmez E.M.L.Yeni Yalova Yolu 10.Km. Tel:2615850
İzcilik	Doğan Evler Mah.Doğa Evler Cd. No:49/4
Kayak	Kükürtlü Mah.Çilek Sk.Sümer Apt.9/8 Tel:2367746
Karate	Esenevler Mah.Bozacı Sk. No:4 Yıldırım Tel:3424414
Kıkk Boks	Hüdavendigar Mah.Afacan Sk.Birlikte Apt.4/10 D Blok Tel:2399026
Masa Tenisi	Altıparmak Cad.Otel Sk.Yazıcı Apt.No:6/3 Uzay Pas.Üstü Tel:2231597
Muay Thai	Akçağlayan Mah.Gül Çıkmazı Sk.No:8
Okçuluk	İshak Paşa İ.Ö.Okulu Müd. İnegöl Tel:7151805
Oryantiring	Ömerbey Mah. Örnek Evler Sit.C Blk. D:10 Mudanya Tel:5444381
Oto Sporları	Nilüfer Organize Sanayi Bölgesi Mine Cad.33 Sk.No:248 Tel:4111620
Özel Sporcular	Nilüfer İş Okulu Nilüfer Tel:2417410
Satranç	İpekçilik Cad.Çatal Sk.Eskin Sit.C Blk.D:3K:3 Tel:3276067
Sualtı Sporları	İpekçilik Cad.Zeytinci Apt.No:24/6 Tel:2247030
Su Topu	Altıparmak Cad. Karadağ Pasajı B Blk. K:4 No:10 Tel:2216419
Taekwondo	Değirmenlikızık Mah. Kavaklı Sk. No:9 Tel:4526009
Tenis	İhsaniye Mah.Barbaros Cad.No:50 Kristal Park 3 Blk K:5No:3 Tel:2402364
Triatlon	Çırpan Mah.Altıparmak Sk. 77/C Osmangazi
Voleybol	Kent Otel Tel:2235420
Vücut Geliştir.	Hüdavendigar Mah.Hayran Cad.Cebre Apt. No:87/E Tel:2393237
Yüzme	Kükürtlü Mah.Küpe Sk.Gamze Apt.4/10 Tel:2344000
Yelken	Cumhuriyet Mah.Kumla Cd. Doğan Sit. C Blk.D:3
Wushu	Tayyareci Mehmet Ali Cad. No:229 K:2 Yıldırım